

Eiusdem Perionij in li-

BRVM ARISTOTELIS DE

sensu & iis qua sensibus percipiuntur
Observationes.

In primum caput.

Risotelis de animo libros treis cū anno superiore
ederemus, instituti nostri esse diximus, ea quæ an-
teā aliis in libris notauissemus, non repetere, iis
de causis, quæ ibi exposita sunt. Itaque vt insti-
tutū nostrum persequamur, hoc primum nota-
tione dignum visum est, quod inscriptio decla-
rat, ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΩΣ ΤΩΝ ΑΙΩΝΑΙΩΝ ΚΑΙ ΑΙΩΝΑΙΩΝ.

Sic enim in Græco habetur, cum omnes qui hūc
libellum ante me conuerterunt, numero singulari αἰωναῖον legisse videā-
tur. Conuertunt enim omnes eodem numero, alij de sensato, alij de sensibi-
li. Quo autem modo ea nomina quæ in τὸν exeunt, conuertenda sint, cum
aliis locis sæpe, tum in libro de optimo genere interpretandi longa sanè
oratione diximus, ibique docuimus αἰωναῖον sensibile dici non oportere. nec
Verò ad poetas cū latinè loquendum est, sic reuocandi sumus, vt quod
illi dixerint, nobis idem licitum sit dicere. Quod cū multis in verbis
nemo mihi negare possit, non video, cur eorum in hoc aliisque eiusdem
generis, mihi obicere possint auctoritatē. Qui si ita pertinaciter in hac
sua veteri sententia permanēt, ab ea vt vlla ratione abduci nō possint,
loquantur sanè vt volent, dum modò per eos nobis liceat Ciceronem, id
est benè & ornate dicendi præceptorem imitari. Neque enim a sinum à
carduis & stramento ad aurum potes conuertere, & tamen idem nos ab
auro reuocare non conatur. At non est simile inquit isti. Sanè dissimi-
le est, fateor. Nam si qua similitudo esset, id est, si asinus aliqua ex parte
rationis esset particeps, non esset mihi quidem dubium, quin aurum stra-
mētò anteponeret. Quæ enim rationis vis est, nisi vt bona à malis inter-

A

noscamus! & meliora anteponamus deterioribus? Quæ autem in quoque genere meliora sunt, nisi quæ à melioribus sapientioribusque cuiusque artis & instituti hominibus probata sunt? Quod si Cicero, cum de bene dicendi ratione ac disciplina quaeritur, vnus ita omnibus præstat, vt eum vnum optimum dicendi auctorem & veteres omnes, & posteriores appellare non dubitauerint, eum qui sequentur in hoc genere ducem, minime aberrabunt: ex quo intelligitur, quàm imperitè & præposterè faciant ij, qui legendis omnibus, non solum qui prosa oratione, sed etiam versa aliquid scripserunt, quædam vocabula eligunt & consecratur, quorum vsum inuehentes, patrociniū vel inertie suæ vel ignorationi, vel vtrique se inuenisse gloriantur. Sed ad institutum reuertamur. Quoniam numero multitudinis αἰοδατῶν inueni, eundem numerū in conuertendo mihi tenendum censui. dixique de iis quæ sensibus percipiuntur, vt Cicero in libro 4. Academicarum quaestionum, At qui qualia sunt hæc quæ sensibus percipi dicimus, talia sequentur ea quæ non sensibus ipsis percipi dicuntur, sed quodammodo sensibus, vt hæc, Illud est album, & quæ sequuntur. τὰ αἰοδατὰ enim, & τὰ αἰαἰοδατὰ his verbis transtulit. Aliis enim modis dicere potui, vt ea quæ subiiciuntur, aut subiecta sunt, aut res quæ subiectæ sunt sensibus, & quæ sub sensum cadūt. Quæ quidē conuertendi genera aliæque quæ in libro quem paulò antè nominavi, exposita sunt, quis non facile ac citò intelligat? Quis est contrà, qui illa duo, sensatum, & sensibile, (nam sensibile mihi clarius videtur) facile intelligere possit, qui non in philosophia multum sit diuque versatus? Equidem fateor me, cum ad hunc librum eo anno qui est curriculi philosophiæ studiosis præscripti constitutus tertius accessissem, vix aut ne vix quidem illud sensatum intelligere potuisse.

καὶ νεότης ἢ γῆρας, i. adolescentia & senectus.) νεότης ab aliis iuuentus etiam in eo libro qui τῶν νεότητος inscriptus est, dicitur. à me autem adolescentia appellatur. Sic enim Cicero in libro de Senectute conuertit, Sunt pueritiæ certa studia: num igitur ea desiderant adolescentes? Sunt & ineuntis adolescentiæ: num ea iam costans requirit ætas, quæ dicitur media? Sunt etiam huius ætatis, ne ea quidem in senectute quaeruntur. Qui cum librum euoluet, is quàm crebrò adolescentiam & adolescentes dicat, & quàm rarò aut vix potius iuuentutē, & iuuenes intelliget. Cōparat enim fere adolescentem cum sene, vt eo loco. At sperat adolescens

diu se victurum, quod sperare senex non potest. Iuuentutem autem interdum dicit, sed pro multitudine fere adolescentum, vt eodem libro, vt enim adolescentibus bona indole præditis sapientes senes delectantur, leuiorque fit eorum senectus qui à iuuentute coluntur & diliguntur: sic adolescentes senum præceptis gaudent, quibus ad virtutum studia ducuntur. Interdū etiam pro atate, sed quoniam id perraro facit, illud autē quod de adolescentiæ verbo dixi sepius, ita omnibus faciendū censeo. Imitatio enim in iis cōsistit quæ in eo quæ imitari volumus, & maiora & crebriora elucet. Quid enim infelicius iis hominibus, qui si quod verbū semel in Cicero aut in alio scriptore legerint, id ita crebris sermonibus vsurpant, vt ab eo nunquam velint discedere? Sed de hoc toto genere in eo libro quæ de imitatione Ciceronis iam diu meditor, plura dicemus.

αἱ δὲ ὄψα τῶν ἐξωθεν αἰοδατῶν, τοῖς πορθητοῖς αὐτῶν οἱ ὀσφρητοὶ καὶ αἰσθητῆς, οἱ δὲ πᾶσι μὲν τοῖς ἐχοῖσι, σωτηρίας οἶον ὑπάρχουσιν, ὅπως διακωσιτε πρὸς αὐτὸ ἀνὸ μὲν τῶν τροφῶν, καὶ τὰ φαῦλα ἢ τὰ φθαρτικὰ φθόγῃσι, τοῖς δὲ καὶ φοβήσεως τυγχάνουσι, τὸ εὖ ἐνεργεῖ. i. li autem sensus qui à rebus extrinsecus adhibitis oriuntur, vt odoratus, vt auditus, vt aspectus, iis animantibus quæ gradiuntur omnibus quæ quidem iis prædita sint, conseruationis salutisque causa dati sunt, vt & præsentiendo pastum querant, & exitiosum pestiferumque declinent. Iis autem quæ etiam prudentia prædita sunt, sensus eosdem natura attribuit ornatus dignitatusque causa.) Ἐπιτηδία hoc loco, id est conseruatio ad necessitatem refertur, & εὖ ad id quod necessarium est. Itaque τὸ εὖ ἐνεργεῖ ad ornatum dixi, quemadmodum pauoni caudam Cicero ad ornatum datam esse dicit, quædāque membra homini in 3. de Finibus lib. Alia autem nullam ob vtilitatem, sed quasi ad quendam ornatum, vt cauda pauoni, plumæ versicolores columbis, viris mammæ atque barba. τὸ φαῦλον & τὸ φθαρτικὸν ἐλυπηρόν, Cicero cum ad pastū & cibū refertur, pestiferū & exitiosum dicit, vt ἰδὲ καὶ ἀγαθὸν, salutare. In 2. de Natura deorū, Bestiis autem sensum & motum dedit, & cum quodam appetitu accessum ad res salutes, à pestiferis recessum. Eodem lib. Dedit autem eadē natura bellis & sensum & appetitum, vt altero conatum haberent ad naturales pastus capeffendos, altero secernerent pestifera à salutaribus. Ego legendum puto in priore membro, Ad salutes pastus, & in posteriore masculino genere, pestiferos, quoniā pastus nomen anteceffit. Quod

autem ait Cicero, secernerent, est apud Aristotele hoc in libro superiore
cōprehensione, Διακρίειν. ὃ ἔστι ἢ οὐ διακρίειν ἂν τὴν καὶ δ' λυπηρὸν πῶδ'
πῶ τρωφῶν. Hic enim sensus salutarem cibum à pestifero secernit. Di-
cit interdum discernit, sed internoscere & secernere sapius.

In secundum caput.

ἄριστος δὲ πάντες πῶ ὄψι πυρὸς, ἧξί τὸ πάθος πῶς ἀγνοῦν πῶ αἰ-
πίαν. θλιβομένου ἄρ' καὶ κινῶ μὲν τὸ ὀφθαλμοῦ, φαίνεται πῶρ ἐκ λάμ-
πον. ἔστι δὲ ἐν σκοτεινῷ σιμβάινειν, ἢ τῶν βλεφαρῶν ἐπικλυσα-
μῶν, id est Faciunt autem omnes aspectum vim naturamque igneam
imitari, quòd causam alicuius effectus ignorent. Cum enim premitur, tor-
queturque oculus, tum ignis species elucere ac prodire videtur, quod in
tenebris, vel cum palpebræ obductæ sunt, solet cōtingere.) Cicero quid-
dam simile dicit in quarto Academicarum quæstionum libro, Itaque Ti-
magoras Epicureus negat sibi ynquam cum oculum torssisset, duas ex lu-
cerna flammulas esse visus. θλίβεσθ' αὐτὲν comprimi dicitur, & κινῶσθ'
hoc loco torqueri. Sic enim hoc accidit. πάθος autem hoc loco euῖος &
effectus valet. Est enim id quod à causa efficiente fit.

ἐπεὶ εἰ γε πῶρ ἴω, καὶ θάπτειν ἐμπεδοκλῆος φησι, καὶ ἐν τῷ Τιμαχίω γέ-
ρα πῶρ, ἢ σιωθεῖναι τὸ ὄραϊν ἐξιοῦν ἄσπερ ἐκ λάμπερος τῶ φῶρ, ἔστι
πῶ καὶ ἐν τῷ σκοτεινῷ εἴρα αἰ ἢ ὄψι, τὸ δ' ἀρσβεῖνυσθ' φαίται ἐν τῷ σκο-
τεινῷ ἔστι ἄσπερ ὀτίμασθ' λέγει, κινῶν ὅτι παντελῶς, & cetera. i.
Alioqui si ignis esset quemadmodum & Empedocli placet, & in Timæo
scriptum est, aspectusque excunte quasi ex lucerna lumine eueniret, cur
etiam in tenebris oculi non cerneret? Nam aspectum extinguere dicere in
tenebris, cum exit, id quod Timæus confirmat, prorsus nihil est, & cæc.)
Aristoteles hoc loco Empedoclis & Platonis sententiam de ratione aspe-
ctus refellit. Et Empedoclis quidem versus quibus mentem suam de hac
re explicauit, paulò infrà affert. Platonis autem verba non protulit. Ita-
que ex Timæo non erit alienum proferre. Sunt autem in posteriore loco
vacuo, corūque in Cicerone desiderantur, quem totum locum & supe-
riorem conuertimus, cum observationes in eum Ciceronis librum qui de
vniuersitate vulgo inscriptus est, edidimus. Sunt autem hæc verba Pla-
tonis ex Timæo, τῶν δὲ ὀργάνων πῶτον μὲν φῶσφῶρα σιωθεῖν τῶν

ὀμματα βιάσθ' ἐσθ' ἄπτες αἰτία, τῶ πυρὸς ὅσον ὃ μὲν καὶ ἴν' ἐκ ἔρα, ὃ δὲ
πῶρ ἔχειν φῶς ἢ μερον, οἰκῶσι ἐκείνης ἡμέρας. ἔρα αἰμηχανήσασθ' γίνεσθ'.
ἔ' γὰρ ἐν τῶ ἡμῶν ἀδελφὸν ὄν τῶ του πῶρ ἐπῆρῶν ἔρα τῶ ὀμμάτων ἔρα
λαῖον καὶ πυκνόν. ὄρα ἢ, μάλα δὲ τὸ μέγαν ξυμπλήσασθ' τῶ ὀμμά-
των. ὄσε δ' μὲν ἄλλο, ὅσον παχύτρον σέγειν πῶν. τῶ βιάσθ' δὲ μόνον αἰ τῶ
θαρὸν διηθεῖν. ὄταν ὄν μεθμελεῖν ἢ φῶς πῶρ τῶ τῶ ὄρα φῶμα, ὄτε
ἐκ πίπτον ὄρασιον πῶς ὄρασιον ξυμπαγῶς γινόμενον, ἐν σῶμα οἰκῶσθ' ξυ-
ἐσθ' ἔρα πῶ τῶ ὀμμάτων ὄρασιον ὄρασιον αἰ τερείσθ' δ' πῶρασιον,
αἰ ὄρασθ', πῶ ὄ τῶ ἔρα ξυπέσθ'. ὄμοίωσθ' δὲ δ' ὄμοίωσθ' πῶν γινόμε-
μῶν, ὄ τῶ αἰ τῶ ἐφάπθ' ἢ ὄ αἰ ἐκείν' ὄρα τῶ κινήσθ' ἔρα δὲ
ὄρα, εἰς αἰ πῶ τῶ σῶμα μέγαν τῶ ψυχῆς αἰ ὄρασθ' πῶρ ἔρα τῶ ὄρα
φαμῶν. ἀπῶ ὄρα δὲ εἰς νύκτα τῶ συγγῶς πυρὸς ἀπῶ τῶ μῶν. πῶς ἔρα
αἰ ὄρασιον ὄρασιον ὄρασιον αἰ τῶ καὶ κατὰ σβῶνυτα. i. Membrorum au-
tem primum oculos luciferos fabricati sunt, eosque hac de causa colliga-
runt. Quicquid ignis minimè incēdit, lumenque suaue præbet, suum cui-
que diei & proprium esse voluerunt. Nam qui in corporibus nostris in-
situs est ignis huius germanus, eum Deus liquidum & purum, ab oculis
fluere ac labi voluit, cum id omne quod in oculis læue ac densum & so-
lidum est, ac multo magis quod medium est expleuisset. Ita quod in illis
est crassius id omne cohibitum, quod rarius & purius solum euolauit.
Cum igitur lumen diurnum in oculorum radios diffunditur, tum par ac
similis ignis cum simili fusus & concretus, vnum corpus aptum ac fami-
liare cum illo efficit, oculorum acie in eum locum rectè intentæ, quo loco
ignis interioris & ignis externi fit concursio. Ita totum lumen consen-
sione quadam mutuæque conuenientia cum adeptum est propter simili-
tudinem, quicquid arripuerit, aut quicquid ipsum, id cum pulsu agitauit
in omni corpore vsque ad animum sensum, eum quo cernimus excitat.
Cum vero noctu cognatus ignis abscessit, dissipatur. Nam ad ignem al-
terius generis crumpens ipse commutatur & extinguitur, & c. Atque
hæc Plato, quibus cum Aristotelis verbis collatis, facilius erit huius lo-
ci sententia.

In tertium caput.

αἰ δὲ ἔρα μὲν καὶ πῶ ἄλλα ἔρα μὲν δ' ἄρα ὄρα τῶ ὄρα, ὄσε πῶ
ἐκείν' ὄρα εἶν' ἔρα σιωθεῖν τῶ, ὄ τῶ ὄρα ὄρα τῶ ὄρα τῶ γίνεσθ'
A ij

id est, fieri enim potest, ut etiam inter se ita candor & nigror componantur, & misceantur, ut neuter propter parvitatem sub aspectum cadat, is autem qui ex utroque temperatus concretusque sit, ita denique cernatur.) πρῶτα μὲν τὰ λευκὰ καὶ τὰ μέλαινα, non iuxta se poni, sed inter se componi & misceri seu temperari hic dicendum arbitror, non solum quia illud latinum non est, sed quia hoc loco de compositione & temperatione colorum Aristoteles agere incipit, quot modis ipsi inter se, veterum sententia, ut nonnullis placet, misceri temperarique possint. Duobus enim modis misceri dicit hoc loco, ἓν τῶν πρῶτα μὲν λέγει, quod veteres de minimis coloribus qui per se non mouent sensum, intelligebant, mixti autem mouent: altero, cum multi ita misceantur temperanturque inter se, ut unus emineat. τὰ δὲ πρῶτα μὲν λέγει, colorum inter se compositionem temperationemque dico. Quamquam hoc etiam dici potest, colores inter se comparari, idque declarat quod paulo infra tertio ferè versu dicit, τρία γὰρ πρὸς δύο, καὶ τρία πρὸς τεσσαρά κ' καὶ ὄμοιος ἀριθμὸς ἔστι πρῶτα μὲν καὶ δευτέρω. Proportionem enim his verbis, quam λέγει paulò ante vocat, intelligit.

λέγει γὰρ αὐτὸς ἐν τῷ ἐπιπολιῶν πρὸς τὰ ἐν βόει, i. praesertim cum eorum qui eminent, cum iis qui subiecti sunt, quaedam sit comparatio & proportio.) δὲ ἐπιπολιῶν χρώμα, color is dicitur in temperatione, qui eminent. Cicero in 4. Academicarum questionum libro, Quam multa vident pictores in umbris & in eminentia, quae nos non videmus? ἐπιπολιῶν & ἐπιπέλλω eminentiam mihi videtur dicere. In aliis etiam extare dicitur. δὲ ἐν βόει χρώμα, vel ἑποκείμενον (sic enim etiam eū vocat colore hoc loco) eum appellat, qui subiectus est alteri, quod faciunt pictores, qui ut ipse ait hoc loco, ἐπὶ τῶν χρωμάτων ἐφ' ἐπὶ τῶν ἀναρχήσεων ἐπαλείφουσι. i. alium colorem in alium euidentiore in iiciunt & inducunt.

ἔστι γὰρ ἴσα καὶ τὰ πρῶτα χυμῶν ἐστὶν ὅτι τὰ χρώματα πάντες ἐστὶν. ἐπὶ γὰρ αὐτῶν τῶν ἐπιπολιῶν καὶ ἐπιπέλλω. ὡς ὅρα δὲ λόγος δὲ φασὶν μέλαινα ἔσθαι λευκῶν ἢ ἢ ξανθῶν μὲν τῶν λευκῶν ἔσθαι ὡς ὅρα δὲ λιπρῶν τῶν γλυκῶν. τὸ φοινικῶν δὲ καὶ ἀλευργῶν καὶ πρῶτων ἢ κυανῶν μεταξὺ τῶν λευκῶν καὶ τῶν μέλαινων. τὰ δὲ ὄμοια μετὰ ἐκ τῶν, i. ferè enim totidem sunt saporum genera, quot colorum. Septem enim genera utraque ex parte constitui possunt, ut rectè fuscum nigrum quendam colorem esse dicamus. Ita

relinquitur, rutilum albi genus esse, ut pinguem sapore dulcedinis. Phœniceus autem, purpureus, prasinus, & caeruleus medium locum inter album nigrumque obtinent. Alij verò ex his mixti temperati que sunt.) Aristoteles idem in secundo de animo lib. octo saporum genera esse vult, cum hoc loco septem tantum faciat. Quod ne quis ei ut minime sibi constanti obiiceret, paulò supra secundo ferè versu falsum & amarum ferè idem valere dicit his verbis, τὸ δὲ ἀλμυρὸν καὶ πικρὸν ἔσθαι τὸ αὐτὸ. Itaque quod ibi de numero què tradit, dixi, in eo rationis habui libri què interpretabar. Nunc autem septem tantum esse ut saporum, sic colorum genera superiore adhibita distinctione dicamus. In numero igitur utriusque & saporis & coloris generum, Theophrastus Aristotelis præceptoris secutus est & sententiam & auctoritatem. Is enim in 6. de causis eorum quae terra ex se fundit, idem iisdem ferè verbis confirmat, quae in libris de Animo protuli. Atque hoc quidem loco Aristoteles septem colorum genera facit ille quidem, sed non prima. Idque ex eo facile intelligi potest, quòd ξανθὸν alb esse dicit, φοινικῶν verò ἀλευργῶν, πρῶτων & κυανῶν. ex albo nigroque constare. Itaque duo sunt prima genera coloris, albus & niger. Secunda quinque quae sequuntur. Extrema penè innumerabilia, eorum qui ex superioribus vel omnibus, vel aliquibus mixti temperati que sunt. Ac prima quidè genera ex eo sumuntur, quòd candor & nigror extrema sunt contraria. Secunda autè, ex eo quòd ex albo & nigro sint ut contrarius quae alia interiecta habeant. Extrema verò, quòd ex illis omnibus vel aliquibus. In libro autem de coloribus duo colorum genera facit, alterum eorum qui simplices sint, alterum qui ex iis temperentur. Simples ex elementis intelligit, ut album, & nigrum, & rutilum, vel ut alij interpretantur flauum. Aëra enim, aquam & terram natura sua alba esse, ignem rutilum, nigrorem autem colorem comitem elementorum esse, cum aliud ex alio oritur. Ceteros autem colores concretos mixtosque ex his tribus esse ponit. Atque haec quidem de colorum generibus. Quo autem nomine vel appellandi sint, vel ex greco in latinum vertendi, nemini in dubium venire potest, si de albo & nigro, i. λευκῶ καὶ μέλαινω queratur. Sunt autem alij permulti, qui dubitationem asserant. Veluti τὸ ξανθὸν χρώμα alij flauum dicunt, ego cum Plinio Rutilum appello. Is enim vertens ea omnia quae Aristoteles in 9. de historia animalium cap. 32. de aquilarum generibus tradit, ἡμιόλιος χρώμα ξανθὸς, transfert, colore subrutilo. Quis autem color sit ξανθὸς, ex eodem in libro de coloribus in-

telligere possumus. Ait enim & igne & solem & lixiuum ξανθὸν esse quoniam sub aspectum nostrum cadunt, facile quis eorum sit perspicimus. Idem Plinius ξανθὸν rufum dicit, transferens id quod Aristoteles de merula tradit eodem libro, ὅτι ὁ κόκκιφος αἰτὶ μέλας & ξανθός. His enim verbis hoc totum interpretatur, Merula ex nigra rufescit. Quinetiam hunc colorem fulvū dicit interdum, ut 13. lib. cap. 9. vertit χλωμὸν δὲ ἐπιξανθόν, color fulvus. Quo quidem loco libet interim errorem corrigere non animaduersum ab Hermolao Barbaro, etsi conatus est corrigere. Apud Theophrastum ita scriptum est, & δὲ καλὸν μέλαν καὶ κόκκιρον ἐστὶν ὄμμασι τῶ φοινίκου. Apud Plinium quem quasi ad limam Barbari correctum Venetiis impressum habeo, ita hæc verba versa sunt. At è diuerso cutij in magno honore palmae similis. Quæ quidē oratio cum ea vnde fluxit, collata, non est dubium quin corrupta sit. Legendum est igitur ut facile intelligi potest, At cucuphoros in magno honore, palmae similis, nisi fortè neutrum posuit ut Theophrastus, sic Plinius. Hermolaus autem Barbarus cum vulgò ita legi dicat, At è diuerso cinus, legendum esse dicit, At è diuerso cucu quod mihi permirum videtur, præsertim cū ita legendum ex Theophrasto censeat. Multa sunt alia apud Plinium deprauata eodem modo, nec ab Hermolao correctæ, nec animaduersa, quæ non ita multò post, Deo iuuante, diuulgabimus. Sed ad institutū reuertamur. ξανθὸν ergo & rutilum, & rufum, & fuluum dicere possumus, nò quòd, mea quidem sententia iudem sint hi omnino, sed quòd parua eorum dissimilitudo sit. Nam πυρρόν proprie rufum colorem dicimus, & græcū verbum Galli retinemus cū bur & bureau dicimus, π in β medium & v in u ut ferè sit mutatis literis. Itaque idē Plinius vertēs illud Aristotelis ex nono de historia animalium, δύο μὲν κίχωνων, ὁ μὲν βελίον πυρρόν, ὁ δ' ἐπὶ μέλας καὶ ποικιλῶς τῶ, πυρρόν eodē modo conuertit lib. xi. Duo autem genera eorum, melior rufus, quàm niger variusque. Quod autem dixi, ita esse hinc intelligi licet, quòd cū multa sint viridis coloris genera, sepe vnum pro altero rectè dicimus. Multa de iisdem dicere possum, sed hæc satis multa sunt hoc loco. Itaque ad alios veniendū est. τὸ φοινικῶν phœnicum cum Gellio dico. Alij puniceum vocant. Quis autem is color sit, docet Aristoteles eo libro quem paulò antè nominavi, id est in libro de coloribus. Ait enim nigrum colorem & obscurū si lumini admisceatur, esse φοινικῶν. Idque hinc intelligi dicit, quòd nos nigrum colorem & solis & ignis luci admixtum, semper φοινικῶν

cernere & animaduertere soleamus, & quòd nigra omnia cum igne exusta sunt, ut prunæ, & flammæ in focus & fornacibus, eo colore suffusa videantur. Itaque phœnicum colorem rubri genus quoddam esse intelligimus, qualis in prunis, & flamma loco obscuro cernitur. Nec video, cur non flammæum eū latinè possumus dicere, quem φλογαδὲς idē paulò infra eodem libro appellat: quanquam aliquid interesse vult. Sequitur τὸ ἀλευρόν, quod eodem libro paulò infra τὸ εὐφροδὲς appellat. purpureus autem is color dicitur à nobis. De alijs autem rubri generibus alio loco dicendum erit. Nunc enim de ijs tantū quibus hoc loco Aristoteles vsus est institui dicere. Sequitur δ' πρᾶσινον χλωμῶν, quod simplici, s. ut græcum est cum Plinio latinum facio. Itaque errant qui duplici scribunt, qui eorum error ex eo coargui facile potest, quòd à πρᾶσινον id est porro ducitur. Plinius lib. xxxvij. qui extremus est, Sagdam, inquit, Chaldaei adherescentem nauibus habent, inuenitur prasini coloris. Interdum Latinum dicit nomen, id est porraceum. ut paulò supra eodem libro, Eumetren Beli gemmam sanctissimi Deorum sibi Assyrij appellant porraeci coloris, superstitionibus gratam. genus est hoc viridis coloris, qualis in porro cernitur. Nos Galli nomen græcum traiecta vna litera retinemus. Hunc enim colorem pars, vel pers dicimus. viridis autem color qui omnium genus est, ποῶδες dicitur, quod ut intelligi possit, Plinij locum & Theophrasti proferam. Theophrastus quidem in 4. πῶδ' ἐν τῶν loquens de phycō, τὸ γὰρ φυκὸς τὸ μὲν ἐστὶ πῶδ' ἐν τῶν φυκῶν τετανοδὲς, χλωμῶν ποῶδες ἐχόν ὁ δὲ καὶ πρᾶσινον καλεῖται πῶδες, οἱ δὲ, ζωστῆρα. Plinius autem hæc conuertit hoc modo, folia lata colore viridi gignit, quod quidam prason vocant, alij Zosteræ, ποῶδες autem χλωμῶν interdum verbum è verbo herbaceum colorem, interdum herbidum appellat. Chloron autem colorem falso nonnulli viridem dicunt, Plinius modo luteum, modo flauū appellat, ex quo falsum id intelligitur, quod antè dixi, ξανθὸν flauū à nonnullis nominari. In xxxvij libro qui idem vltimus est, Melichloron est, inquit, geminus, parte flauus, parte melleus. Non est dubium quin chloron in hoc vocabulo iuncto, flauum nominet. Alio loco perspicuè luteum vocat, Cum enim Aristoteles, ex libro de historia animalium quo sit colore auis quæ ut græcè, sic latinè Chlorion dicitur, exponit, id quod ipse ait, ὁ δὲ χλωρὸς ὄλος &c. Plinius transfert his verbis, in x. Chlorion quoque qui totus luteus, hyeme non visus, circa solstitia procedit. Hanc autem auem à colore luteo appellatam esse arbitror,

quo eam nomine Galli detracta prima litera appellamus, ea enim est, ut opinor, quæ Lorio solemus dicere. Superest τὸ κυανῆν, quem colorē Plinius tum cæruleum, tum cyaneum dicit. Viridis hic quoddam est genus.

ἐπὶ δὲ τῷ ὄξει καὶ τῷ ἀμυγδαλίῳ τὸ εἶδος ὄγκοις, καὶ τὰ αἰσθητικὰ ὄντα, εἰ δὲ μὴ πασῶν, δὴ ὁλεώσ γε καὶ ἀφ᾽ ἑ, i. præterea quæ acuta sunt & retusa in magnitudinibus, ea sensuum sunt, si minus omnium, at certè aspectus & tactus communia) Quod eleganter dicimus, Si non, vel si minus priore loco, & posteriore, at certè, id à grecis εἰ μὴ, δὴ ἄ γε dicitur.

In Cap. V.

ὃ δὲ μόνον εἰ ἀέρι, δὴ ἄ ἢ ἐν ὕδατι τὸ ὄσφραίσως ἔστι. δὴ ἄ ἢ ἐπὶ τῷ ἰχθυῶν καὶ ὄσφραίσω, Neque enim in aëre modo, verū etiam in aqua odoratus versatur. idque in piscibus & ijs quæ testa obducta sunt, animaduerti licet. ὄσφραίσω odoratus à Cicerone tantum dicitur, ab alijs etiā olfactus. Contra ille ὄσφραίνεσθαι olfacere dicit, non odorari. ὄσφραίσω δὲ ἰχθυῶν dico testum siue obductū testa, siue testaceo corio. Aemilius enim Probus ὄσφραίσω testam appellat.

διὸ καὶ περιττώματα γίνονται τῷ τρωφῆς ἢ ἐν αὐτοῖς, ἢ ἐξω, ὡς περὶ τοῖς φυτοῖς. i. Itaque cibi reliquæ vel in nobis ipsis, vel extra nos ut in ijs quæ oriuntur è terra, eueniunt) περιττώματα in cibis vulgo excrementa dicuntur, ut ἐκκείνεσθαι excerni. Cicero autem reliquias cibi, περιττώματα dicit, & ἐκκείνεσθαι depelli. In 2. de natura Deorum, Quemadmodum autem reliquæ cibi depellantur, tum astringentibus sese intestinis, tum relaxantibus, haud sanè difficile dictū est, sed tamen prætereundum est, ne quid habeat iniucunditatis oratio.

In Cap. V I.

τὸ δὲ ὅτι συνεχῆς εἰς ἅπαντα τέμνεται ἀνισα, εἰς δὲ ἴσα πεπερασμένα, i. Ac coherens quidem & continuata natura infinitè in partes inæquales secatur, in pares autem certo numero comprehensas) τέμνεσθαι & διαρῆσθαι εἰς ἅπαντα, secari & diuidi infinitè Cicero dicit, non in infinitum. Locusest in primo Academicarum questionū libro, qui quoniā

commodius cum libri de natura edētur, proferetur, ad illud tempus differendus est. δὲ συνεχῆς dicit à Cicerone coherentem & continuatam naturam alio loco docui.

In librum de memoria, & recordatione IOACHIMI PERIONII

Benedictini Cormæriaceni obseruationes.

In Cap. I.

οὐ γὰρ οἱ ἀντοῖ εἰσι μνημονικῶν, ἢ ἀναμνηστικῶν, δὴ ὡς ἐπὶ τῷ πολλῷ μνημονικῶν περὶ μὲν οἱ βραδέως, ἀναμνηστικῶν περὶ δὲ οἱ ταχῆς, & δύμα. δέως, i. Neque enim ydem memoria & recordatione pollent, sed ferè tardi memoria præstant, recordatione autem celeritate ingenij præditi & dociles homines) De vocabulis in vobis executibus multa dixi in libro de optimo genere interpretandi. μνημονικῶν ergo dicitur, qui valet & pollet memoria, & qui excellit & præstat & qui magna est memoria, & qui magna est & singulari memoria præditus. Eum etiā dicimus in quo est magna, excellens, & singularis memoria. ἀναμνηστικῶν δὲ, reminisci & recordari rectè dici potest, ἀναμνηστικῶν autem recordatio tantū, nō etiā reminiscencia latinè dici potest. Itaq; libellus hic de memoria & reminiscencia antea inscriptus erat, à me de memoria & recordatione inscriptus est. Sic enim Cicero ἀναμνηστικῶν recordationem dicit semper, nunquam reminiscenciam, cum sæpe reminisci dicat ἀναμνηστικῶν δὲ. In primo questionum Tusculanarum libro, de animo differens, Habet inquit primū memoriam, & eam infinitam rerum innumerabilium, quam quidem Plato recordationem esse vult vitæ superioris. Paulò infra quinto ferè & sexto versu bis reminiscendi verbo utitur.

ἢ γὰρ γινόμενῃ κίνησις ἐσημαίνειται οἷον τῶν ἰσθμῶν τῶν αἰσθητικῶν καὶ δὴ τῶν οἰσθητικῶν ὁμοιοῦν τῶν δακτυλίοις, Motio enim ea quæ oritur, consignat quasi notam quandam sensorum, quemadmodum ij qui aliquid obsignāt, annulis faciunt) ἐσημαίνεισθαι hoc in loco signare & consignare dicendum est. Itaque ἐσημαίνεισθαι τῶν ἐν τῇ ψυχῇ ἢ ἐν τῷ, signare & consignare & imprimere in animo notā, aut vestigium Cicero dicit. In

primo questionū Tusculanarum libro, An imprimi quasi ceram animū putamus, & memoriam esse signatarum rerum in mente vestigia? quæ possunt verborum, quæ rerum ipsarū esse vestigia? Paulū supra decimo ferē versū loquens de Socrate, Docet enim quemvis, &c. Nec verō fieri vllō modo posse, vt à pueris tot rerum atque tantarum insitas & quasi consignatas in animis notiones, quas cūvolas vocant, hēremus, nisi animus antē quam corpus intrasset, in rerū cognitione vīgisset. Quod ait Cicerō insitas, Aristoteles paulō infra ἐγνομινας vocat. Ἰχνος autem propriè vestigium dicitur, sed tamen in hac re τῦτες rectè vestigium & nota dici potest. Itaque id quod re absente quæ sensu aut animo percipitur, à motu animi genitum remanet. simile esse dicit ei rei quam annulus cum ex cera detractus est, relinquit. id autem vestigium rectè dicitur. Species etiam & simulacrum id ipsum rectè dici potest, hoc etiam φάντασμα & φαντασίω hoc loco Aristoteles appellat, id est speciem rei quæ animo obijcitur vel occurrit. quod etiam visum & visionem Cicero, vt alio loco docui, transfert. Sed hoc interesse vult Aristoteles inter visum & notitiā rei, quod θεωρημα, sive θεωρία, i. notitia per se consideratur, vt aliquid est, id est qualitas quædam, φάντασμα autem ad aliā rem refertur cuius est quasi simulacrum. Ita hæc duo vnum atque idem esse vult, sed ita, vt ratione & cogitatione differre censeat. Sed rei illustrandæ causā ordinem quendam eorum quæ animo & sensibus percipimus, age ponamus. fingamus aliquem hominem, exempli causā, Petrum aspectui nostro obijci, statim notitia quædam Petri in oculo nostro imprimitur. quæ Petrum nobis, vt presentē significat. Ea quidē αἰσθησις αἰσθημα πᾶδος & κίνησις dicitur alia atque alia ratione. αἰσθησις quidem & αἰσθημα quod sensu percipiatur, πᾶδος quod moueatur eo corpus atque animus & quasi afficiatur accipiēdo, κίνησις quod animum moueat. Ac Petro quidē presente non est id quidem dubium, quin eius sit notitia. Eo autem absente aliquandiu manet, sed euanescit pedetentim, id quod animaduertere soliti sumus, cum solem contuemur. Aliquandiu enim etiam inuitis nobis luminis quædam species in oculis nostris remanet. Ea vero sensus perceptio quam motum appellari dixi in animo & ea animi parte in qua communis sensus inest, quandā speciem rei sensu perceptæ gignit, quæ πᾶδος etiam dicitur. Hoc mihi videtur id esse, quod in categorijs Aristoteles διαθεσις appellat, id est inchoatam quandam qualitatem, quæ dum perfectæ est, ἐξίς. i. habitus

Vocatur. Itaque huius ipsius ἐξίς, memoriam idem hoc loco appellat. Cū enim exempli causā, Petrum me primum vidisse meminī, inchoata illa qualitas mentem meam mouet (excludo enim hoc loco sensā quæ ex rebus similibus hauriuntur) cogitantis de Petro. Quod cum sepe fit, tum ea animi perceptio quæ principio imbecilla erat sensim & pedetentim, cor roboratur & confirmatur, tandemque habitus dicitur. Quamquam non necesse est de re cogitare aut querere. Sæpe enim ne cogitantibus quidem aut de alijs cogitantibus, res aliæ nobis occurrūt, quod multis modis fieri solet. Sed de memoriæ propriæ origine hoc loco dicimus. Quod & si in memoriam nobis aliquid redire velimus, id cogitatione & meditatione assequemur, id est sæpe qualitatem illam considerantes, non per se, sed qua ex parte alterius simulacrum est.

In Cap. I I.

πρῶτον μὲν οὐν ὅσα ἐν τῷ ἐπιχειρηματικοῖς λόγοις ἐστὶν ἀληθῆ, δεῖ τε δέναι ὡς ὑπάρχοντα. ἔτε γὰρ μνημῆς ἐστὶν ἀνάληψις, ἢ ἀνάμνησις, ἔτε λήψις. ὅταν γὰρ δὲ πρῶτον ἢ μάθη ἢ πάθη, οὐτε ἀναλαμβάνει μνήμην ἔτε δὲ μίαν, ἔτε μίαν δὲ προχέρον, ἔτε ἰσχυρῆς λαμβάνει. i. Principio ea omnia quæ in libris ijs quibus de argumentis diximus vera sunt, ponenda sunt vt vera, Neque enim recordatio memoriæ repetitio neque susceptio est propterea quod cum primum aut didicit quis, aut animi affectionem suscepit, nec memoriā vllā repetit, nulla enim antecessit, nec ab initio percipit.) ἐπιχειρηματικῶς λόγοις de quibus hic dicit Aristoteles, à me libri in quibus de argumentis dictum est, vocantur. Atque ij vel non extāt, vel certè sunt τὰ ἀκλυτὰ in quorum posterioribus multa de memoria & recordatione differit. Mihi autem hoc loco Aristoteles Platonis in Menone de recordatione & memoriā sententiā refellere videtur. ἀναλαμβάνει repetere & recognoscere dicitur, ex quo ἀνάληψις. i. repetitio vel recognitio. ἀνάμνησις δὲ & ἐπαναμνησκει δὲ reminisci & recordari, ex quo ἀνάμνησις. i. recordatio.

ἔτι δὲ ὅτε τὸ πρῶτον ἐγέρον, ἐν τῷ ἀτόμῳ καὶ ἐσχάτῳ. τὸ μὲν πᾶδος ἐνυπάρχει τῷ παρόντι, ἢ δὲ καὶ ἢ ἐπιστήμη. i. Præterea cum primum suscepta nataque est, in vltimo puncto temporis, motus animi in eo qui pulsus est, nascitur, iamque inest scientia, illud ἢ δὲ καὶ traiectum mihi videtur, vt legendum sit καὶ ἢ δὲ. i. & iam vel ac tum demum aut deni-

que. Eodem modo in his καὶ ἢ factum est, paulò infrà duodecimo ferè versu, legendū est enim ἢ καὶ, id est aut etiam. Oratio tota subiicienda est, ut res intelligatur, διὸ ἐφ' ἑξῆς ἀρθροῦ ἀπὸ τῆς νῦν, ἢ ὅλως ἑνὸς, καὶ ἀφ' ὁμοῖα, ἢ ἀπὸ τοῦ καὶ ἢ τῆς σύνεγγυς. Perspicuum est legendū esse, ἢ τῆς σύνεγγυς.

ὅταν ἐν ἀναμνησκόμεθα, κινῶμεθα τῶν προτέρων ἑνὰ κινήσεων, ἕως ἂν κινήσωμεν, μεθ' ἧς ἐκείνη ἐΐωδα, i. Ergo cū recordamur, eatenus pellimur, quoad ab aliquo animi motuum qui antegressi sunt, pellamur, quē ille sequi solet.) Mihi ita legendum videtur ὅταν ἐν ἀναμνησκόμεθα, κινῶμεθα ἕως ἂν κινήσωμεν, τῶν προτέρων πνὴ κινήσεων, μεθ' ἧς, &c. Illud enim totum ἕως ἂν κινήσωμεν traiectum videtur. πνὴ etiam accusandi casus est numeri singularis, qui ad κινήσωμεν, non ad κινῶμεθα pertinet. Itaque in hoc toto μεθ' ἧς, ἧς illud πνὴ refert ac repetit, ἕως quandiu efficere existimo, ita tamen ut in verbo κινῶμεθα, tandiu intelligendum censeam. Quod ex recordandi rōne intelligi potest. In nobis enim cum recordari alicuius rei volumus, insunt motus quibus vicissim ad eū finem pelli solemus, dū ad id quod quarimus ordine quodā peruenimus. Atque hoc ipsum mihi videtur esse, quod vult hoc loco Aristoteles.

Δὲ ἐν διαφέρειν, ἢ ἀναμνησκόμεθα τῶν καὶ ἐν ἑσῶς ἀρχῆς ἢ ἢ ἢς, μανθάνειν ἀναμνησκόμεθα. hic mihi locus corruptus videtur. Hæc enī duo cōiuncta verba infiniti modi μανθάνειν ἀναμνησκόμεθα rectè coherere possenō existimo. Mihi ita rectè corrigi videtur posse, si verbo ἀναμνησκόμεθα quod est priore loco, deleto, μανθάνειν quòd traiectū est, suū in locū quasi postliminio redeat. Quod quò facilius intelligatur, repetendum est altius, quem velit τῶν Aristoteles dicere. Negat ille recipere siue rursus percipere, i. ἀναλαμβάνειν, scientiam vel sensum, vel habitum quem memoriam vocauerit, esse recordari omnino & continuo, si hæc ipsa cum antecesserint in aliquo, ab eodem iterum percipiātur vel ingenerentur, idque hinc intelligi posse dicit, quod idē homo eandē rem bis & dicere potest, & inuenire, ita negat eū qui bis idē discat & inueniat, recordari, quòd in eo qui recordetur, aliquid superesse oporteat. Itaq; cōcludit aliud esse hunc qui bis aliquid discat, discere, aliud, cum magna in illo in

sunt principia, recordari. Est enim vera hæc huius totius loci sanè obscura sententia. Neque enim τούτων numero multitudinis legendum est. quod hinc sciri potest, quia ἢ ἢς μανθάνειν, ad τῶν refertur. i. cum qui bis idem discit. Nec verò hic tantū obscurus est locus, sed in hoc libello tot insunt, ut in nullo plures me pro portione inuenire memineri. In ijs est illud quod initio est huius capituli, ἐπὶ δὲ φανερόν, ὅτι μνημονεύειν ἔστι, μὴ νῦν ἀναμνησθεῖν, ἢ ἀρχῆς ἀπὸ ὁμοῖον, ἢ παθοῦτα. In quo ἔστι idē quod licet, siue fieri potest, efficit. Sententia ergo quam obscurā preterea tria participia reddūt, est talis, Perspicuum etiā est fieri posse, ut is aliquid memoriateneat, qui nō nūc recordetur, cū interī ab initio aliquo sensu aut animi motu affectus fuerit. In eodē genere illud etiā est quod paulò infrà de cimo ferè versu sequitur, ἔδν δὲ δὲ σκοπῶν τὰ πορῶ πῶς μεμνήμεθα, ἀλλὰ τὰ σύνεγγυς. quod facilius erit, si ita ordinē mutemus, πῶς τὰ πορῶ μεμνήμεθα. Sententia enim mihi hæc talis videtur, Nihil autē necesse est, cū rei alicuius meminisse volumus, cōplecti animo & exquirere res ab ea remotas, sed satis est, si ei finitimas & vicinas nobis proponamus ad cōsiderandū. Nam τὰ πορῶ, & τὰ σύνεγγυς ad ordinē rerū quo memoriā & recordationē constare vult, eū referre ex eo quod ad id cōfirmādū affert, intelligi potest. Ordinem autē rerum duplicē facit, tum eū quē natura rerum affert, tum eum quem parit consuetudo. Itaque si in alterutro genere sint quinque res, non necesse est, si quintam memoria complecti velim, repetere à prima. possum enim à tertia incipiens eodem peruenire. Ita non necesse est à prima initium cōsiderandi facere. Tantum ergo hoc necesse esse negat. Nam à prima etiam si ita nobis videatur, exordium capere possumus. Obscurum est etiam, quodammodo id quod sequitur, δὲ ἄλλο γὰρ ὡς αὐτός ἐστι τῶς, πῶς λέγει τὸ ἐφ' ἑξῆς &c. Ita erit facilius, si pro πῶς, ὡς, vel ὅν legamus. Ratio autem quam eādē utrobique esse dicit, cum aliquis id quod ordine sequitur, pronunciat aut commemorat, consuetudo est. Ita sententia huius totius loci hæc erit, Non est autem necesse cum aliquid memoria comprehendere volumus, à remotis à re quam quarimus, rebus, repetere, sed satis est si à finitimis atque vicinis ordiamur. Perspicuum est enim, eundem modum scilicet perueniendi quò volumus, esse, quippe cum consuetudine tam à vicina re, quam à remota incipientes ad id quod quarimus, delabi possimus. Atque hæc quidem præter institutū.

εἰς τὰ μαθηματικά, Cuiusmodi sunt disciplinae atque artes, τὰ μαθηματικά non solum hoc loco eas artes quæ mathematicorum sunt, complecti videntur, sed omnes etiam disciplinas, propterea quod omnes disciplinae ordine quodam & certo continentur, cum eo quædam facile memoria comprehendendi & teneri dicat, quod ordine certo constant.

Οἱ οὖν εἰς τὸ νοῦσιν ἐφ' ὧν α, β, γ, δ, ε, ζ, η, θ. εἰ γὰρ μὴ τὸ θ, ε, μέμνηται, ἐπὶ τὸ ε, θ, ἐμνήσθην. οὐ γὰρ εἰς τὸ α, μὴ κινηθῶναι οὐδέ γέ ται καὶ ἐπὶ δ' ἢ ἐπὶ ε. εἰ δὲ μὴ τῶν ἄ ἐπιζητεῖ, ἐπὶ τὸ γ, ἐλάττω μνησθῆσεται εἰς η, ἢ δ' ζ, ἐπιζητεῖ. εἰ δὲ μὴ, ἐπὶ δ' α, καὶ εἰς τὸ α. *Literarum exemplum quod hoc loco profertur, multis modis corruptum est. Nam & in illo, εἰ γὰρ μὴ τὸ θ, ε, μέμνηται, & tantum esse debet, priore loco, atque θ, posteriore. & ἐπὶ prepositio abest, & τὸ non τὸ legendum est. & literam tantum esse oportere posteriore loco, ex eo quod ad id probandum affertur, intelligi licet. Ait enim hinc, id est ἀ θ, ad utrunque & ad d & ad e perueniri posse. Si ad e perueniri illinc potest, nec idem principium & finis esse in quaerendo potest, profecto & posteriore loco redundat. Ita θ, tantum esse debet, quippe cum ἀ θ, ad δ, & ad ε, possit perueniri. Quanquam non video quomodo θ possimus defendere. Est enim extremum omnium, ut α primum. Ita fit, ut θ non possit esse quasi medium & principium a quo ad alia quæ afferuntur, perueniri possit. Nam quod aiunt nonnulli, in his Themistius, & medium esse, id ambiguum reddunt aut falsum potius declarant illa Aristotelis verba, οὐ γὰρ εἰς τὸ α, μὴ κινηθῶναι οὐδέ γέ ται καὶ ἐπὶ δ' ἢ ἐπὶ ε, εἰ δὲ μὴ τῶν ἄ ἐπιζητεῖ, ἐπὶ τὸ γ. Si enim vult Aristoteles his verbis & vel δ, queri, neutrum vult esse principium, sed aliud vnde eò possit perueniri. Quod enim queritur, finis est, quemadmodum ex exemplo quod de autuno paulo antè protulit, intelligi licet. Mihi ergo videtur Aristoteles non vnum tantum medium his literis designare, sed multa, duo quidem extrema quæ principia sint, Α & θ, & interiecta cætera, alijs atque alijs rationibus. Extrema enim remotissima sunt a medijs, cætera propiora. Vult ergo Aristoteles, cum alicuius rei meminisse volumus si statim nobis non occurrat, primum ex proximis, deinde ex remotioribus exquirere, postremo ex primo, quibus si admoneri non possumus, nunquam eo quidem ordine ac perse rem illam repetere memoria posse. Vetus autem interpres exemplum affert quod in græco abest. Addit enim hoc totum, Quædmodum in G. veniens, re-*

miniscetur, si D. aut C. inquirat.

ἔοικε δὲ τὸ κενὸν ἀρχὴ καὶ τὸ μέσον πάντων, i. Videtur autem id quod generale atque vniuersum est, principium rationis; omnium. Hic locus multis modis a multis conuertitur. Alij enim δ' κενὸν aduerbium esse faciunt, quod mihi non probatur, cum τὸ articulus nomen esse indicet. Alij ἢ coniunctionem redundare dicunt. Mihi aliter videtur, & τὸ in hoc toto, ἢ τὸ μέσον redundare, nisi forte traiecta sunt verba, ut hoc modo legendum sit, ἔοικε δὲ τὸ κενὸν ἀρχὴ καὶ τὸ μέσον πάντων. Quod enim generale est ac medium principium est omnium, quorum medium est. Alij ἀρχὴ in dandi casu legunt, & ἔοικε simile est dicunt. Alij etiam sunt, quibus τὸ μέσον subiectum placeat esse, quod etiam Themistius videtur. Quocumque modo explanari placeat, vera semper manebit sententia. Nam & medium principium est omnino, & quod generale, principium, & quod generale est, principium etiam est ratioque omnium.

Διὸ δὲ πολλὰς ἀνοήτους, ταχὺ ἀναμνησθῆμεθα) Si legamus ἀνοήτους, non ἀ sed τὰ legendum erit. Sin ἀ legi placeat, ἀνοήτων prima persona multitudinis numero legamus necesse est.

νοῦ δὲ τὰ μεγάλα καὶ πῶς ἔω, ἔτω ἀρτεῖναι ἐκεί τὸ δianoia, ὡς πῶς τὸ ὄψιν φασίλεves) legendum est hoc loco non ἔτω vno verbo cum aspero spiritu, ut idem quod ita vel sic efficiat, sed duobus vocabulis & τῶ ut illud τῶ ad ἀρτεῖναι infiniti modi referatur. Hic autem error ex eo natus est, quod quia ὡς πῶς sequebatur, ἔτω eius ut ita dicam correlatiuum ἢ qui primi libros Aristotelis ediderunt, putauerint. Loquitur autem hoc loco Aristoteles de ea animi parte in qua notitiæ rerum imprimuntur, quæque cognoscimus, eamque negat intelligere magnas res & eas quæ procul absunt, τῶ ἀρτεῖναι τὸ δianoia, id est animi aciem intendendo foras. δianoia hoc loco pro animi acumine & acie accipitur, quæ ratio dicitur. Est enim in animo id ratio, quod in oculo pupilla. Interdum δianoia animus ipse omnino in hoc genere dicitur ut cum Cicero in quarto Academicarum questionum libro dicit, Aduersantur enim primum quod parum desigunt animos, & intendunt in ea quæ perspicua sunt. Nonnunquam δianoia pro mente vel potius mentis assensu accipitur, ut paulo infra dicit ἐπιχεῖν τὸ δianoia quod Cicero in 4. Academicarum questionum libro vocat retinere, sustinere & cohibere

assensum siue assensionem. Totū locū proferā quōd facilius & res intelli-
gatur, & elegās dicendigenus notetur. ὅτε δὲ σαματικόν π' ὁ πάθος, καὶ
ἢ αἰαμνησις ξήτησις ἐν τῷ τῷ φαντασμαῖ, σημεῖον τὸ παρονοχλεῖν οἷος,
ἐπειδὴ μὴ δύνωνται αἰαμνησιδῶαι, καὶ πᾶν ἐπέχουτος τῷ διά-
νοιαν, καὶ ἐν ἐπιχειρῶντας, αἰαμνησικέδαι ὅδεν ἤπῃ, καὶ μάλιστα
τὸς μελαγχολικῶς. Duo errores hoc loco corrigēdi sunt, vnius initio to-
tius circumscriptionis. Legendum est enim hoc modo, ὅπ' δὲ ἑμαλὸν ἔ
ὁ πάθος ἢ αἰαμνησις, καὶ ξήτησις, &c. Alter natus est ex vitiosa distin-
ctiōne. Distingui enim debet hoc modo, καὶ ἐν ἐπιχειρῶντας, αἰαμ-
νησικέδαι ὅδεν ἤπῃ, Neque enim αἰαμνησικέδαι quod scriptum est,
ad ἐπιχειρῶντας pertinet, sed ad σημεῖον quod antecessit, quemadmodū
etiam alia duo infinita. Ac ἐπέχειν quidem id efficere quod dixi, hinc
intelligi licet, quōd Cicero eodem libro ἐποχῶ retentionem assensionis
nominat. διανοιαν autem assensionem declarare non perinde perspicuū
est. Itaque mentem vel animum cohibere potius dicendum esse arbitror,
vt intelligamus eos homines de quibus loquatur Aristoteles maximēq;
melancholicos, cum interdum sustinent mentem, ne recordentur ea, quae
nolint, tantum ea illis in mentem venire. In libello de somnijs κατ' ἐχέιν
δ' ὄξαι id dicit quod Cicero in libro 4. Academicarum questionum di-
cit, modo cohibere assensionem, modo sustinere, καὶ ὅτε μὲν ἢ δ' ἔξαι λέ-
γει ὅπ' αἰαμνησις ὁρῶμενοι, ὅτε ἢ κατ' ἐχέται ἢ ἀκροχλεῖ τῷ φαντασμα-
ῖ, Itaque notanda est hac interpretatio κατ' ἐχέιν δ' ὄξαι sustinere assen-
sionem.

In libellum de somnijs eiusdem

Perionij observationes.

Si pauca in his Aristotelis de natura opusculis notare videamur, id
nostro instituto tribuendum erit, quod eius modi iam saepe esse dixi, vt
quae alio loco observata essent à nobis, aut quae facilia, ea minimè notan-
da censeamus. Itaque nihil in libello de somno & vigilia observauimus.
In hoc autem qui est de somnijs, pauca dicenda sunt. Ac primum pra-
clarum genus dicendi quod Cicero à Græcis vt pleraque alia acceptum,
crebris sermonibus vsurpat, docebimus.

In Cap. I.

ἄσπε δ' ἡλῶν ὅπ' ἔτε οἰύπνιον τῷ τῷ ὅπ' ἔτε φαντασμα, καὶ ὅτ' οἰνο-
ῖ μῶν, τῷ δ' ὄξαι δ' ὄξαι ὄξαι, i. ex quo perspicuum est, nec somnia omnia esse
ea quae in somno videantur, & quod animo ac mēte percipiamus, id nos
opinionē iudicare) Splendidum est inquam genus dicendi, quod haud scio
an pauci teneant, cū priore circumscriptionis loco ἔτε à Græcis & nec vel
neq; à nostris, posteriore ἢ ab illis, ab his, &, collocatur. Cicero hoc tenet
sapissimè. In somnio Scipionis, Quid autē interest, ab iis qui post ea nascē-
tur sermonē fore de te, cū ab iis nullus fuerit, qui antē nati sint? qui nec
pauciores, & certē meliores fuerunt viri? Hac ad duo verba interdum,
vt apud Aristotelem superiore exemplo, sic apud Ciceronem, pertinent.
Veluti eodem in libro, Nec enim silentio tanti motus incitari possunt, &
natura fert, vt extrema ex altera parte grauius, ex altera autem acutē
sonent. Paulō etiam supra, Nam ea quae est media & nona, tellus neque
mouetur, & infima est, & in eam feruntur omnia suo nutu pondera.

καὶ ἡ γαίανσι δὲ ἢ εἰ δόσον, ὄμορος ὁ ἡλιος τοδία & εἶνα δοκῆ. Quin-
etiam valentibus & sciētibus tamen sol pedalis videtur) Alio loco do-
cui ἡ γαίαν dicendum esse valere, quod & si verum est, tamen in parti-
cipio presentis temporis multitudinis numero, multō est euidentius, ποδι-
αῖ & pedalis, non, vt à quodā, pedaneus sol dicendus est. Cic. in 4. Acade-
micarum questionum libro, Quid potest esse sole maius? quē Mathematici
amplius duodeuiginti partibus confirmāt maiorem esse quā terrā,
quātulus nobis videtur? mihi quidē quasi pedalis. Illud autē ὄμορος cū καί-
ποδ' vel εἰ ἢ ἢ ἢ ἢ antecessit, Cicero saepe dicit. Exemplorū huius generis ma-
gna est apud illū copia, sed satis erit rē intelligi, vt notetur, In tertio de fi-
nibus libro, Itēmq; hinc illud esse exortū quod Zeno περὶ γυμνασίου, cōtraq;
quod ἀπὸ περὶ γυμνασίου nominauit, cū vtretur in lingua copiosa factis ta-
men nominibus ac nouis, εἰ δόσον hoc loco est apud Aristotele. i. scientibus,
alijs cum cernētibus & videntibus vertant, id ὄσον legisse mihi videtur.

In Cap. I I.

Γαίαν αἰαμνησιον ἢ τὸ πάθος ἐπίτε τῶτων, ἢ ἐπὶ τῶ φθορῶν εἰοικον
εἶνα. i. Idem enim in his videtur contingere, & in iis quae pulsu agitan-
tur) φθορῶ hoc loco vim quādā inesse declarat. Itaq; ad ea quae vi qua-
dā ab alia impelluntur referendū est. φθορῶ ergo ea sunt quae pulsu alte-
rius mouētur, nō suo, quod Cicero ad homines transferens iactari φθορῶ
c ij

dicit, ut Iactari in turba.

καὶ ἀπὸ τῶν κινουμένων δὲ μεταβάλλουσιν, οἷον ὠπαιμῶν, μάλιστα δ' ἀπὸ τῶν τὰ χεῖρα ῥιόντων, φέρονται τὰ ἡρεμωῦντα κινουμένα, i. Quin etiā cum ab ijs quæ motu feruntur, ut à fluminibus, tum vel maximè ab ijs quæ maximo impetu feruntur, si oculos aliò conuertamus, ea quæ stant & quiescunt, moueri videntur. In hoc participio μεταβάλλουσιν accusandi casus τὸ ὄψιν intelligitur, quamadmodum paulò antè dixit Aristoteles, ἐφ' ᾧ ὅτι τὸ ὄψιν μεταβάλλουσιν, i. quocumque oculos & aspectum conuerterint. μεταβάλλειν enim hoc loco non solum significat id quod sepe, mutare, verū etiam conuertere, auertere siue alio cōiungere & vertere. Quod etiam paulò antè tertio ferè versu μεταφέρων τὸ ἄδασιν dixit. Ut autè in participio μεταβάλλουσιν accusandi casus intelligitur, sic hæc omnia ἀπὸ τῶν κινουμένων ad idem participium pertinent, ut dicamus eis qui oculos à rebus, quæ moueantur aliò conijciāt, ea quæ stant, moueri videri, ἡγεμῶν enim in hoc Cicero stare solet dicere. In quarto Academicarum questionum libro, Vidēsαι ναυὴν ἰστανεῖν ἡμῶν, ut dicatur nobis videtur. At ijs qui in naui sunt moueri hæc villa. Quæ rationem cur ita videatur, quā ut maximè inueneris, quod haud scio an ne possis, &c. Aristoteles rationem cur ita videatur, affert paulò infrā his verbis, τὸ δὲ ὄψιν δεῖσθαι αἰπίον, ὅτι ἐμῶν τὸ αἰσθῆσθαι κινουμένων φαίνεται αἰσθῆσθαι ἄλλοι καὶ τὸ αἰσθῆσθαι κινουμένων κινουμένων, ἐὰν ὡσαύτως κινεῖται ὡσαύτως τὸ αἰσθῆσθαι. λέγῃ δ' οἷον ἢ γὰρ δοκῆι τοῖς πλείοσι κινεῖσθαι, κινουμένων τῆς ὄψιν ὡσαύτως ὡς ἄλλοι, i. Fallimur autem ac mentimur his in rebus propterea quòd non solum cum res, quæ sensum mouet, pulsū agitur, apparent nobis quales cunque res, sed etiam cum ipse sensus mouetur, presertim si eodem modo quo à re quæ sensui obijcitur, veluti terra nauigantibus moueri videtur, quòd aspectus ab alio mouetur. Causa ergo, cur nauigantibus terra, arbores aliæque quæ obiecta sunt eorum aspectui, moueri videantur, est cernendi sensus qui ab alio mouetur. Hoc autem extremum de nauigantibus Cicero in secundo de diuinatione libro transtulit his verbis. Nam & nauigantibus moueri videntur ea quæ stant.

Γίνονται δὲ καὶ ἀπὸ τῶν μεγάλων ἰσοφῶν δὲ πικροί, Atque etiam vehementes sonorum appulsus homines surda stros efficiunt. Cicero in

somnio Scipionis simile quiddam asserit, cum de sonis quos ex Pythagora orbes caelestes efficiant disputat, Hoc, inquit, sonitu completæ aures obsurduerunt, nec est ullus hebitior sensus in vobis, sicut in illis, ubi Nilus ad illa quæ Catadupa nominantur, præcipitat ex altissimis montibus, ea gens quæ illum locum accolit, propter magnitudinem sonitus, sensu audiendi caret.

In Cap. III.

μεθ' ἡμέραν ἢ γὰρ ἐκκέρσονται, οἰδύρασαν τῶν αἰσθησῶν ἢ τῆς διανοίας, καὶ ἀφανίζονται ὡσαύτως πρὸς πολὺ πρὸς ἑλαστον καὶ λυπαί καὶ ἡδοναὶ μικραὶ πρὸς μεγάλας, i. Interdium enim cum sensus intenti sunt & occupati vna cum mente, expelluntur, obruunturque, ut paruus ignis à magno, sic à magnis parui dolores & voluptates. οἰδύρασαν τὰς αἰσθησῶν alio loco docui dici sensus intentos esse & occupatos. Aliàs à Cicero ne ut alio etiam loco docui, fungi munere dicitur. ἀφανίζονται autè hac in re obscurari & obrui à Cicero dici solet, quæ quidem interpretatio ut intelligatur cuius sit verbi, nonnunquam non apparere dicit. ut in 4. de finibus. Sin dicit obscurari quædam nec apparere quia valde parua sint, nos quoque concedimus quòd dicit Epicurus etiam de voluptate, quæ minimæ sint voluptates eas obscurari sepe & obrui. Hoc idem obfunditur luce solis lumen lucernæ, & ut interit magnitudine maris Aegæi stilla muriæ, & ut in diuitijs Cræsi teruncij accessio, & gradus Venus in ea via quæ est hinc in Indiam: sic cum sit is bonorum finis quem Stoici dicunt, omnis ista rerum incorporearum æstimatio splendore virtutis & magnitudine obscuretur & obruatur atque intereat necesse est. Ex quibus exemplis intelligi licet, id quòd & multis locis iam docui, & posthac aliquando libro hac de re nominatim scripto, docturus sum, Græcos à nostris copia longe multumque superari. Neque enim verbum hac in re aliud illi dicunt.

Νῦν τὸ δὲ δι' ἀρχῆν τῶν τὰ μέγιστα αἰσθησῶν καὶ ἀδωαμίαν τῶν οἰδύρασαν, ὅτι ἐκ τῶν ἑξῆς εἰς τὸ πῶς γίνονται τὸ δὲ δερμῶν παλίρροιαν, ἐπὶ τὸ ἀρχῆν μεταφέρονται, καὶ γίνονται φανεραὶ καὶ διαμεινῶν τῆς παραχῆς, i. Noctu verò cum languore corporis sensus confecti nihil agere possunt, quòd calor ex summis membris in intus partes se re-

gerit, ad sensus fontem delabuntur, tumque euidetiores fiunt omni perturbatione sedata.) Cicero in secundo de diuinatione libro ferè extremo hunc Aristotelis locum profert his verbis, Naturā autem eam dico qua nunquā animus insistentis agitatione & motu esse vacuus potest. Is cū languore corporis nec mēbris vti nec sensibus potest, incidit in visa varia & incerta ex reliquijs, vt ait Aristoteles, inhaerentibus earū rerum quas vigilans gesserit aut cogitarit, quorū perturbatione mirabiles interdū existunt species somniorū. Quod Cicero dicit, ex reliquijs inhaerētibus &c. est paulo infra apud Aristotelem hoc in libro, ἔτι καὶ τῶν καθεύδων τὰ φαντάσματα ἢ αἰὲν ὀλιγαὶ κινήσεις αἰ συμβαίνουσαι ἀπὸ τῆς αἰσθητικῆς, ὅτε ἢ ὑπὸ μείζονος ἔσσης τῆς ἑρημότητος κινήσεως, ἀφανίζονται πάμπαν, ὅτε δὲ τετραραγμοὶ φαίνονται αἰ ὀψις ἢ τερατώδεις, καὶ ἔκ ἐρωμένων τὰ εὐπνια. Disertè dixit mirabiles interdum existunt species somniorū, ὅτε τερατώδεις φαίνονται αἰ ὀψις, &c. Paulò infra, τῶν δὲ εὐπνίων ἔστιν, ὡς περὶ ἑρημίας ὑπόλαμπα τῶν εὐπνίων ἀνεργεία αἰσθητικῆς. hoc Cicero disertè dixit, quod vigilans gessit. Quonia autem vigilantes aut agimus aliquid, aut cogitamus, paulo infra eodem libro ἔτι ὑπόλαμπα τῶν εὐπνίων ἀνεργεία αἰσθητικῆς, vel τὰς ὑπόλοιπας κινήσεις τὰς συμβαίνουσας ἀπὸ τῆς αἰσθητικῆς, vertit, Reliquiae rerum earum mouentur in animis & agitantur de quibus vigilantes aut cogitauimus aut egimus: ἄρτιαν τῶν σώματων, vel τῶν κατὰ τὰ μόρια αἰσθητικῶν, languorem corporis, vt superiore exemplo nominat, & τετραραγμοὶ πάμπαν φαίνονται αἰ ὀψις, formae versantur in animis confusa. Verba eius haec sunt, Animorum est ea vis eaque natura, vt vigeant vigilantes nullo aduentitio pulsū, sed suo motu incredibili quadā celeritate. Hi cum sustinentur mēbris & corporis & sensibus, omnia certiora cernūt, cogitant, sentiunt. Cum autem haec subtracta sunt, desertusque est animus languore corporis, tū agitur ipse per sese. Itaque in eo & formae versantur & actiones, & multa audiri, multa dici videntur. Hæc s. imbecillo remissoque animo multa omnibus modis confusa & variata versantur, maximeque reliquiae rerū earum mouentur in animis & agitantur, de quibus vigilantes aut cogitauimus aut egimus. δι' ἀρτίαν τῶν κατὰ τὰ μόρια αἰσθητικῶν ἢ ἀδλωαμίαν τῶν ἀνεργείων, disertè dixit in exemplo quod primo loco protuli, Languore corporis nec mēbris vti, nec sensibus posse.

οἱοὶ δὲ καὶ ἀποκρίνονται ἐρωτώμενοι. οὐδὲ γὰρ τὸ τῶν ἐρημότη-

ναι καὶ καθεύδων ἀπὸ τῆς θατέρου ὑπαρξίνης, θατέρου πᾶν ὑπαρξίνην. ὡν ἔστιν εὐπνίων φατέον, ἔδ' ὅσα δὴ ἐν τῶν ὑπνω γίνονται ἀληθεῖς εὐνοιαί παρὰ τὰ φαντάσματα, i. Nonnulli verò etiā rogati respondent, propterea quòd fieri potest vt tū cum plane vel vigilamus, vel dormimus, si alterum in nobis inest, alterum etiam nobis quodam modo conueniat, quorū neutrum somnium esse concedendum est, nec eas omnes notitias quæ in somno vera nobis præter visa incidunt) Tribus modis vt greci dicunt ἐν ὑπνω ἢ ὑπνοῖς, καὶ ὑπνον & ἔτι ὑπνον, sic latini. Vt Cicero in vno eodēque libro de diuinatione, id est secundo extremo. Ac illud quidem in somno aliquid videre aut agere tritum est. Illud autem καὶ ὑπνον Cicero ferè secundum quietem solet dicere, vt illo ipso libro extremo, Sive enim externus & aduentitius pulsus animos dormientium commouet, siue per se ipsi animi mouentur, siue quæ causa alia est, cur secundum quietem aliquid videre, audire, agere videamur, eadem causa vigilantibus esse poterat, idque si nostri causa Dei secundum quietem facerent, vigilantibus idē facerent. ἔτι ὑπνον verbum è verbo per somnū dicit, eodem libro paulo infra, fuit igitur diuina beneficentia dignius, cū consulerent nobis, clariora visa dare vigilantibus, quam obscuriora per somnium. Somnium enim à somno legendum est, non somnium in neutro genere. Est enim semper apud Aristotelem ἔτι ὑπνον. Vt in libro de diuinatione, ἀταραχῶς δὲ σπρος γὰρ μάλλον ὁ ἀνὴρ τῆς νυκτὸς, διὰ τὸ πλεονεξίας εἶναι τὰς νυκτας, καὶ ἐν τῶν σώματι πρὶν αἰσθητικῶν διὰ τὸ ὑπνον διὰ τὸ ἢ τῶν μικρῶν κινήσεων τῶν αἰσθητικῶν αἰσθητικῶν καθεύδοντας μάλλον, ἢ ἐρημότητος. Præterea contraria sunt vigilantibus, & per somnū, nō vigilantibus & per somnium. Vigilare enim & dormire contraria sunt, nō vigilare & somniare. Et ipse Cicero testis est, ita esse legendum cum superiore loco & alijs quæ eodem in libro sunt posita secundum quietem & vigilantibus solet dicere. Dicit etiam eodem libro καὶ ὑπνον, δὲ καὶ μὴ οἱοὶ γὰρ τῶν καὶ ὑπνον φαντασμάτων, αἰεὶ εἶναι τῶν οἰκείων ἐκείνων πράξεων, ἔκ ἀλλογῶν.

ἢ δὴ δὲ πῶς συμβέβηκεν, ὡς τε μηδὲν εὐπνίων κατὰ τὸ βίον ἐωρεκένοι, i. Sunt enim quidam quibus in vita somnium nullum videre contigit.) εὐπνίων οραῖν, verbum è verbo Cicero somnium videre dicit. Quod non admonuissē, nisi aliquos futuros putassē, qui hoc dicēdi

genus ut à vulgo petiitum eiciendum censerent. In libro 2. de diuinatione extremo, Si igitur neque Deus est effectus somniorum, neque natura societas vlla cum somniis, neque obseruatione inueniri potuit scientia: effectum est ut nihil prorsus somniis tribuendum sit, præsertim cum illi ipsi qui ea vident, nihil diuinent. & quæ sequuntur.

Eiusdem Perionij in libro

ARISTOTELIS DE DIVINATIONE per somnum, Obseruationes.

Τό τε γὰρ θεὸν εἶναι δὴν τίμηποιτα, πρὸς τῆ δὲ ἀλλοτρίᾳ, καὶ τὸ μὴ τοῖς βελύσεισιν φρονιμοτάτῃς, δὲ τῶν τυχῶν τίμη πειν, ἀλῶν, i. Nā deū esse qui somnia mittat, præter alia quæ à ratione aliena sunt, etiam illud alienum est & maiestate Dei indignum, cum illam non optimis viris & prudentissimis, sed quibusuis mittere, Cicero in libro secundo de diuinatione extremo hunc de diuinatione per somnum locum longa sanè oratione tractauit. Atque idem præter alias rationes, quibus diuinationem illam tollit, eam quoque quam hoc loco Aristoteles affert, attigit. Γέμπειν τὰ ἐνύπνια verbum è verbo mittere somnia, & mitti somnia à Deo, quod vno verbo post Aristoteles dicit, θεὸς πέμπει εἶναι, Cicero dicit secundo de diuinatione, Et si vera à Deo mittuntur, falsa vnde nascuntur?

Ἡ γὰρ φύσις θεωμονία, δὲ δὲ θεία, i. Siquidem natura θεωμονία, non diuina est, Græcum verbum hoc loco relinquere malui, quàm Latinum minus vsitatum ponere, præsertim cum θεία Aristoteles dixerit, quod nisi diuina dicere non possumus. Cicero autem quodam loco θεωμονίον diuinum dicit, quod, ut dixi, hoc loco, nobis, non licet dicere. In primo de diuinatione. Hoc nimirū est illud, quod de Socrate accepimus, quodque ab ipso in libris Socraticorum sæpe dicitur, esse diuinum quiddam, quod θεωμόνιον appellat, cui semper ipse paruerit, nunquam impellenti, sæpe reuocanti. Huius rei causa hæc apud Aristotelem sequitur, σημείον δὲ πάνυ γὰρ ἀγενεὶς ἀνθρώποι προοραλέσι εἰσι ἢ διδύοι, ὡς δὲ θεὸς τίμη πειν, δὲ τῶν τυχῶν ὡς περὶ αὐτῶν ἢ φύσις λάλας ἔστι καὶ μελαγχολικοί, ὡς ἀνθρώποις ὁμοίως ὅρασι, Id est, Idque hinc sciri potest,

quod valde obscuro loco nati homines futura longe antè prospiciunt & somniant quasi non à deo somnia mittantur, sed omnibus qui natura sunt loquaces & melancholici, varia visa offeruntur. Hoc ipsum videtur esse illud quod Cicero ait Aristotele in priore de diuinatione dicere, Aristoteles quidem eos etiam, qui valetudinis vitio furerent, & melancholici dicerentur, censebat habere aliquid in animis presagens atque diuinum. Itaque hoc etiam δὲ αὐτῶν diuinum Cicero dicit, & προοραλέων εἶναι: habere aliquid in animis presagens.

διὰ δὲ τὸ τὸ μὴ ἢ παντοδαπὰ καὶ ἰσοδυναμίας, ὡς περὶ οἰοῖται ἀπὸ τῶν μερίζοντες ἀπὸ ἀξιοῦν. ὡς περὶ λέγειται, αὐτῶν βελύσει, δὲ τῶν δὲ τῶν βαλῆς: καὶ ἐπὶ τῶν τυχῶν τὸ συμβαίνει. ὅτι δὲ ἐκ ἀποβαίνει τῶν τυχῶν ἐνύπνιον, ὅτι ἀτοπον, i. Quoniam autem multis variisque motibus agitantur, rerum futurarum euentia conijciunt, & assequuntur, ut nonnulli ea quæ diuident, auferunt, ut enim dici solet, si multa iacias, aliud aliàs iacias, quod etiā fit in somniis. Nec verò mirū videri debet, si pleraque somnia non eueniant. Hoc totum Cicero in extremo fere secundo de diuinatione adumbravit. Iam inquit, ex insanorū aut ebriorum visis innumera coniectura trahi possunt, quæ futura videantur. Quis est enim qui totum diē iaculans non aliquando collimet? Totas noctes somniamus, neque vlla est fere qua non dormiamus, & miramur aliquando id quod somniamus euadere? Quid est tam incertum, quàm talorum iactus? tamē nemo est, quin sæpe iactans Venereum iaciat aliquando, nonnunquā etiam iterum ac tertium. Num igitur ut inepti veneris id impulsu fieri malumus, quā casu dicere? Illud valde obscurum est, ὡς περὶ εἶναι ἀ μερίζοντες ἀπὸ ἀξιοῦν. Malo ego ἀ pro ἴνα legere pro ea quæ ut poeta solent. Neque enim propter participium ἀ constare potest pro quæ, sed μερίζοντες legendum esset. Ut autem hæc vera sit lectio, certè obscuritas non tollitur. Ego ad verbum pene conuertit, sed quid Aristoteles de casu intellexerit prorsus ignoro, Nonnulli hunc locum ita interpretantur, ut nonnulli contentētes rapiunt, Ita illud ἀ aut nō legerunt ipsi, aut certè nō expresserunt, & μερίζοντες contentētes transtulerunt. Vetus autem interpres ὅλα legisse videtur non ἀ, quādo quidē tota transtulit. Idemque ac ceteri, illud ἀπὸ reliquerunt, ἀποβαίνει τὰ ἐνύπνια & euenire somnia & euadere Cicero dicit, sed hoc posterius sapius. Vtrūque secutus sum. In proximo loco est, id quod somniamus euadere. Eodē extremo libro bis eodē verbo vtitur,

Quomodo autē distingui possūt vera somnia à falsis cū eadē & alijs aliter euadāt, & ipsē nō semper eodē modo? ut mihi mirū videatur, cū mē daci homini ne verum quidem dicenti credere soleamus, quomodo isti si somnium verum euasit aliquod, non ex multis potius vni fidem derogāt, quā ex vno innumerabilia confirmant.

Τοιοῦ δ' αὖτ' ἢ τὸ μᾶλλον, ἢ ὡς περ λέγει ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ, εἰδὼλα ἢ ἀπερ-
ροίας αἰσώμενος. ὡς περ ἴ' ὁ τανπὶς κινήθη ἢ ὕδωρ ἢ ἄερα, τῶθ' ἔτερον ἐκ-
νήσε, πανσο μὲν δὲ ἐκείνσ, συμβαίνῃ τῶ κίνησιν προίετα με χρι πινὸς τ' κ-
νήσων ἢ π' ὄντος: ἢ τῶσ ἢ δὲν κωλύῃ κινήσιν πινᾶ. Ὁ αἰσθῆσιν ἀκινεῖσθαι
πῶς τὰς ψυχὰς εἰν πινῶ ἴσους, ἀφ' ὧν ἐκείνσ τὰ εἰδὼλα παρῆ ἢ τὰς ἀ-
περροίας, i. hoc enim tale magis videtur, quā id quod vult Democri-
tus, qui eorū causas facit imagines & fluxiones. Ut enim cū aliquis aquā
aut aera pellit, id etiā aliud pellit, illoque quiescente interdum ad quoddā
rēpus motus ille durat, eo qui mouerat absente: sic nihil prohibet motū a-
liquē & sensum in animos somniatiū obrepere, à quibus ille imagines &
fluxiones efficit. Hanc Democriti de pulsū visionis sententiā Cicero ex-
tremo secūdo de Diuinatione attingit & iprobat, quo loco εἰδὼλα ima-
gines ferē appellat, Quem enim inquit, tu Mariū visum à me putas? Spe-
ciē credo: eius & imaginem, ut Democrito videtur. Vnde profectā ima-
ginē? A corporibus enī solidis, & à certis figuris vult fluere imagines, &c.
Paulo infra, quinto ferē versu, Nulla ergo imagines obrepunt in animos
dormientiū extrinsecus, nec omnino fluunt illa. Sed ne quis putet εἰδὼλα
nō vocari à Cicero, locū proferam ex primo de finibus, quo verbū hoc
græcū ponit & trāsfert, Ἄτομι, inane, imagines quis εἰδὼλα nominat,
quorū incurfione, nō solum videamus, sed etiam cogitemus, & quæ se-
quūtur. οἱ δὲ μελαγχολικαί, εἰς τὸ σφοδρῶτεροι, ὡς περ βαλλόντες πρό-
ροδον, ὅτ' ἔχουσι, i. Melancholicē verō propter animi impetum vehe-
mentiore, ut eminus iaculantes, facile assequūtur.) μελαγχολικὸς cum
ad vitii mētis trāsfertur, potius græcè dici à Cicero quā conuerti solet:
contrā cum ad quartum genus mētū quibus quisque peditus est, vsurpa-
tur pro latino. In I. quæstionū Tusculanarū libro, Aristoteles quidē ait o-
mnes ingeniosos, melancholicos esse. In I. de diuinatione, Aristoteles qui-
dem eos etiam, qui valetudinis vitio furerent & melancholici diceren-
tur, censēbat habere aliquid in animis presagens, atq; diuinū. Itaque hoc
loco græcè legere malo. ὁ σοφὸς dicitur qui ingenio valet ad ea facile ac

cito inuenienda, quæ in dubium veniunt. In somnijs autem propriè cōie-
ctor omnino à Cicero dicitur, quem eundem paulo infra Aristoteles
εἰν πινῶν κριτῶν appellat, περ χυμῶ τὰς δ' ἔστι κριτῶν εἰν πινῶν, ὁ σπῆς δ' ἰα-
τα τὰς ὁμοιοτήτας δεωρεῖν. In 2. de diuinatione, Defert ad coniectorem
quidam somniasse se ouū pendere ex fascia lecti sui cubicularis. Est hoc
in Chrysipi libro somnium. Respōdit coniector, thesaurum defossum esse
sub lecto: fodit, inuenit auri aliquantum, idque circumdatū argento. mi-
sit coniectori quantulum visum est de argento. Sic semper omnino. Con-
iectionē autē & coniecturā non dicit omnino, sed adiungit somniorū, ut
paulo supra decimo ferē versu, Vtrum philo sophia dignius sagarum su-
perstitione ista interpretari, an explicatione naturæ? ut si iam fieri possit
vera coniectura somniorum, tamē isti qui profitentur eam, facere nō pos-
sint. Paulo infra secūdo fere versu, Chrysippus quidem diuinationē de-
finit his verbis &c. paulo etiam infra, Idemque somniorum coniectionē
definit hoc modo, esse vim cernentē & explanatē quæ à Dijs hominib;
significentur in somnis. Interpretes etiam eosdē appellat, sed somniorū.

Eiusdem Perionij in libro Ari-

STOTELIS DE RESPIRATIONE

Observationes.

Ταῦτα δ' ἔστιν ἀδύατα. πρῶτον μὲν ἂν ἢ ἡμῶν τῶ πρᾶγματ' ἀφαι-
ροῖσι, εἰς τὸ κοινὸν ἐπὶ διατέρε λέγεσθαι μόνοι. ἀναπνοή γὰρ καλεῖται,
ταύτης δὲ τὸ μὲν ἐπνοή ἔστι, τὸ δ' ἀπνοή, &c. i. quæ fieri non possunt.
Primū enim alterā rei partem detrahunt, propterea quod id quod cōmu-
ne est, in altero solo dicitur. Respiratione enī vocatur, cuius vna pars expi-
ratio est, altera inspiratio, &c.) Reprehēdit hoc loco Anaxagoræ Dioge-
nisiq; sententiā Aristot. quod ita de respiratione dixerit, quasi nulla partes
eius essēt, cū dua sint, & alterā tantū attigerint cōmuni respirationis no-
mine. Ita totum in parte numerarūt: quod est vel vitiosissimum siue in
diuidendo, siue in disputando. Ego ἀναπνοῶ respirationē dico propter
ἀνα prepositionem: quāquā propriè respiratione latinè est habitus ipse quæ
ex parte extrahitur, & quasi emittitur. Spirationē alij malūt dicere. Re-
spirare etiā dico vno verbo, ut Aristot. ἀναπνεῖν. Sed ducere spiritū di-
co sapius. quod est ἀπνεῖν, id est verbum è verbo inspirare, sed Latine

spirare dicendum est, idemque duobus verbis ab Aristotele ἔλκεν ἢ ἀε-
 γα, vel πνέμα dicitur. ἀπνεύει etiam expirare dicitur. Verbum ἔλκεν
 Duobus autē melius dicitur. Quoniam autē ἐπιπνοῖν & ἐκπνοῖν ab Aristo-
 tele ἀναπνοῖς partes dicuntur, inspirationē dixi & expirationē. cum ab
 alijs ita dicta essent, nec simplicia verba alia reperire possem. Nā si lati-
 nē loquēdum est, ἐκπνοῖν expirationē possum dicere, inspirationē nō pos-
 sum, sed aspirationē & ductū spiritus. Vel tractum. Vel etiā hauritū. Sed
 ad verba ipsa vnde hęc ducta sunt revertamur. ἐπιπνεύει ergo & ἐλκεν
 πνέμα vel ἀεγὰ ducere spiritum, & animā vel haurire dicitur, inter-
 dum agere animam. Et ἐκπνεύει reddere & edere spiritum, reddere & ef-
 flare animā. Cic. 2. lib. de natura deorum, Sed cū aspirare arteria &c.
 eaq; ad pulmones vsque pertineat, excipiatq; animam eam quæ ducta sit
 spiritu, eādēque à pulmonibus respiret & reddat: tegitur quasi quodam
 operculo. Paulo post 2. ferē versu, Sed cum alui natura, &c. pulmones
 autē & cor extrinsecus spiritū adducant, &c. quo in loco ducāt legēdū
 puto. Paulo etiā infra eadē pagina, In pulmonibus autē inest raritas quæ-
 dā & assimilis spongijs mollitudo ad hauriēdū spiritū aptissima, qui tū
 se contrahunt aspirantes, tū spiritu dilatātur, &c. Aspirare hoc loco nō
 est id quod iā dixi ἐπιπνεύει, sed τῷ ἔλκεν ἐπιπνεύει pulmones se nō contrahūt. In
 primo quæstio. Tuscul. dicit agere animā & efflare eadē oratione, Ani-
 mum autē alij animam vt ferē nostri declarat nominari, Nam & age-
 re animam, & efflare dicimus, & quæ sequuntur.

ὅτι ἔχουσιν ἀρτηρίας, διὰ πνέματα μὴ ἔχειν, δὲ δὲ οὐκ ἔχουσιν ἢ κοιλία πρὸς
 τῷ στόματι ὄσιν, &c. i. Nam cū arteriam non habeant, quod pulmo eis da-
 tus non sit, sed statim ori stomachus adhereat, &c. De piscibus loquitur.
 κοιλία Venter & Ventriculus dicitur, sed alui in hoc & stomachi vsita-
 tiora sint nomina. Vulgo enim stomachū alui dicimus. Nā stomachus
 græcè ea pars est quæ gula vocatur, quod ori adhereat. Itaq; quod Ari-
 stoteles οἰσφάγον vocat, & interpretes gulā, stomachū Cicero dicit. Vtri-
 usque verba proferā, quod res sit testator. Aristoteles de partibus animā-
 tiū. 2. cap. 3. loquens de arteria, καὶ τοῦ δὲ ἐμπροσθεν τῷ οἰσφάγον ἢ ἀρ-
 τηρία, quod hoc loco dicit ἐμπροσθεν, hoc in lib. de respiratione paulo in-
 fra πρὸ πρὸν τῷ οἰσφάγον vocat. Cicero autē hoc vertit vt ego, paulo
 supra quā stomachus, in libro secundo de natura deorū, Sed cū aspera ar-
 teria, (sic enim à medicis appellatur) ostiū habeat adiunctū linguæ ra-

dicibus, paulo supra quā ad linguā stomachus annectitur: eaq; ad pulmo-
 nes vsq; pertineat, excipiatque animā eam quæ ducta sit spiritu eandē-
 q; pulmonibus respiret & reddat: tegitur quasi quodā operculo, quod ob
 eā causam datū est, ne siquid in eam cibi incidisset, spiritus impediretur.
 Hęc omnia sunt apud Aristotele partim in hoc libro, partim in eo quem
 modò nominaui ac eodē capite, Quod enim ait arteriam Cicero ad pulmo-
 nes vsq; pertinere, ita est, τὰ μὴ πρὸς τὸ πνέμα τείνεται ἢ τὸ πνέμα, ὁ δὲ ἐστὶν
 τὸ πνέμα καὶ ἡ ἀρτηρία. Illa enī, i. guttur & arteria ad pulmonē & cor per-
 tinet, hic, i. stomachus, ad alui. Hoc posterius Cicero dicit eodē loco, Al-
 ui siue alui naturā subiectū esse stomacho, Sed cū alui natura subiecta
 stomacho, cibi & portionis sit receptaculū, &c. Ex quo perspicuū est, id
 quod antē dixi, καὶ ἡ ἀρτηρία, alui à Cicerone dici. Sed alia persequamur, Quod
 Cicero dicit annecti ad linguā, & adiungi linguæ radicibus, hoc ipso lo-
 co quē tractamus, Aristoteles vocat, πρὸς τῷ στόματι ἔσιν. Quod gen^o di-
 cēdi vt elegās notabimus. Hoc ipsū interdū adherere dicit Cicero, vt e-
 go feci. Vt ut eadē pagina his verbis, Ex intestino autē & aluo secretus à
 reliquo cibo succ^o is quo alimur, permanat adiecur, per quasdā, &c. Vias
 quæ pertinet ad iecur, eiq; adherēt. Quod Cic. ait de epiglottide (Plinius
 enim græcū vsurpat) id est apud Aristotelem eodē loco, ἢ δὲ ἀρτηρία τῷ
 διακλάσει καὶ ἰσχυρῶς ἐπιπνεύει, ἐν τῷ πρὸς τὸν ὄσιν, ἢ τῷ πρὸς τὸν
 ὄσιν, δὲ καὶ φύσις πρὸς τὸ μεμνηχάντου τὸ ἐπιπνεύει. Arteria autem
 quoniam superiore, vt diximus, loco sita est, à cibo leditur, sed natura cōtra
 hoc epiglottida, i. parvā linguā cōparauit, & excogitauit. In hoc autē quē
 nūc explanamus libro hoc planius dicit, Ait enim cap. 4. οἰον πνέμα his
 verb. οἰον μὲν ἔν τε τῷ ὄσιν ἢ οἰον μὲν ἔχεται ἢ ἀρτηρία οἰον πνέμα τὸ ἐπι-
 πνεύει. Itaque sic ego transtuli, Atque in quadrupedibus quidē & in
 ijs quæ sanguinē habent arteria tegitur epiglottide quasi quodā operculo.

In Cap. III.

ἀρτηρίας μὴ ἔχουσιν, καὶ πρὸς τὰς φύσεις οἰον καὶ ἀρτηρίας, ἀναπνεύ-
 ουσιν. αἰετὸν δὲ τὸ θερμὸν, δὲ λαγόν, ἔχει δὲ τὸ αἷμα τὸ θερμὸν χόρην.
 σωί? οἰον ἢ καὶ ταπνέοντες, ὡς ἐρεῖ καὶ τὰς φύσεις, ἐκπνεύει. i. homines
 enim quoniam relaxato loco & sede respirādi, quē admodū folles attolle-
 re solent in officinis ararijs, respirāt, eos calorē tollere cōsentaneū est, &
 sanguinē caloris locū obtinere. Astringētes autē & suffocātes, vt illic fol-
 les, animā efflant) Animā efflare, & spiritum edere aliquot locis dico
 pro animā reddere. αἰετὸν in hac re relaxare, & dilatare dico cū Cicerone,

the first part of the reign of King Henry the Second, and the beginning of the reign of King Richard the First, and the beginning of the reign of King John.

The first part of the reign of King Henry the Second, and the beginning of the reign of King Richard the First, and the beginning of the reign of King John.

The first part of the reign of King Henry the Second, and the beginning of the reign of King Richard the First, and the beginning of the reign of King John.

The first part of the reign of King Henry the Second, and the beginning of the reign of King Richard the First, and the beginning of the reign of King John.

The first part of the reign of King Henry the Second, and the beginning of the reign of King Richard the First, and the beginning of the reign of King John.

The first part of the reign of King Henry the Second, and the beginning of the reign of King Richard the First, and the beginning of the reign of King John.

The first part of the reign of King Henry the Second, and the beginning of the reign of King Richard the First, and the beginning of the reign of King John.

The first part of the reign of King Henry the Second, and the beginning of the reign of King Richard the First, and the beginning of the reign of King John.